



Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

**Federalni zavod
za statistiku**

IZVJEŠTAJ O KVALITETU

Robni promet Federacije BiH sa inozemstvom

2019

**FEDERALNI
ZAVOD ZA
STATISTIKU**

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, 2020

SADRŽAJ

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI	4
1.1 Namjena istraživanja	4
1.2 Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija	4
1.3 Korištene klasifikacije	4
1.4 Izvještajna jedinica	4
1.5 Jedinice posmatranja	5
1.6 Obuhvat	5
1.7 Statistički koncepti i definicije	5
1.8 Statistički rezultati	6
2. RELEVANTNOST	6
2.1 Korisnici podataka, njihove potrebe i zadovoljstvo	6
2.1.1 Glavni korisnici podataka	6
2.1.2 Potrebe korisnika	6
2.1.3 Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika	7
2.2 Kompletnost podataka	7
2.2.1 Indikator kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti podataka (R1)	7
3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE	7
3.1 Greške uzorkovanja	7
3.2 Neuzoračke greške	7
3.2.1 Greške obuhvata	7
3.2.2 Greške mjerenja i obrade	7
3.2.3 Greške neodgovora	8
3.2.4 Imputacija	8
3.2.5 Ostale poteškoće	8
3.3 Revizije	8
4. PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVLJIVANJA	8
4.1 Pravovremenost objavljivanja	8
4.1.1 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)	8
4.1.2 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata (TP2)	9
Pravovremenost objave konačnih rezultata iznosi 369 dana.	9
4.2 Tačnost objavljivanja	9
4.2.1 Indikator kvaliteta i učinka – Tačnost objavljivanja (TP3)	9
4.3 Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objavljivanja	9
5. USKLAĐENOST I UPOREDIVOST	9
5.1 Usklađenost	9
5.1.1 Indikator kvaliteta i učinka – Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1)	9
5.1.2 Razlozi odstupanja	9

5.2	<i>Uporedivost</i>	9
5.2.1	Geografska uporedivost.....	9
5.2.2	Vremenska uporedivost.....	10
6	DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT	10
6.1	<i>Saopćenja u kojima se objavljuju podaci</i>	10
6.2	<i>Publikacije u kojima se objavljuju podaci</i>	10
6.2.1	Publikacije u kojima se objavljuju mjesečni I tromjesečni podaci.....	10
6.2.2	Publikacije u kojima se objavljuju godišnji podaci.....	10
6.3	<i>On – line baza podataka</i>	11
6.4	<i>Pristup mikropodacima</i>	11
6.5	<i>Dostupnost metodološke dokumentacije</i>	11
6.6	<i>Mjere za poboljšnje dostupnosti i razumljivosti diseminiranih rezultata</i>	11
6.7	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Konsultovanje setova podataka (AC1)</i>	11
6.8	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Konsultovanje meta podataka (AC2)</i>	11
6.9	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)</i>	11
7	TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA	11
7.1	<i>Troškovi provođenja statističkog istraživanja</i>	11
7.2	<i>Opterećenost davalaca podataka</i>	11
7.3	<i>Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti</i>	11
8	POVJERLJIVOST	12
8.1	<i>Povjerljivost – politika</i>	12
8.2	<i>Povjerljivost – postupanje sa podacima</i>	12
9	STATISTIČKA OBRADA	12
9.1	<i>Izvor podataka</i>	12
9.2	<i>Učestalost prikupljanja podataka</i>	12
9.3	<i>Prikupljanje podataka</i>	12
9.4	<i>Validacija podataka</i>	13
9.4.1	Kontrole valjanosti (Validity check).....	13
9.4.2	Kontrole vjerodostojnosti (Credibility check).....	13
9.5	<i>Kompilacija podataka</i>	13
9.6	<i>Prilagođavanje podataka</i>	14

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI

1.1 Namjena istraživanja

Međunarodna trgovina predstavlja značajan dio svjetske ekonomije i kao takva traži pouzdana mjerenja, a relevantni statistički podaci treba da budu uporedivi i diseminirani javnosti. Statistika robnog prometa Federacije BiH sa inozemstvom mjeri vrijednost i količinu proizvoda kojima se trguje između Federacije BiH i inozemstva. Ona predstavlja zvaničan izvor podataka o izvozu, uvozu i trgovinskom bilansu Federacije BiH.

Statistika robnog prometa Federacije BiH sa inozemstvom predstavlja značajan primarni izvor podataka za veliki dio nadležnih organa koji donose odluke za javni i privatni sektor. Npr.

- omogućava vlastima Federacije BiH da se pripreme za bilateralne i multilateralne pregovore u okviru trgovinskih sporazuma,
- predstavlja važan izvor informacija za statistiku bilansa plaćanja i nacionalnih računa, kao i za ekonomske studije,
- pomaže preduzećima da provedu istraživanje tržišta i razviju svoju poslovnu strategiju.

1.2 Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija

Pravni osnov za provođenje ovog istraživanja predstavlja:

- Zakon o statistici Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, br.63/03 i 9/09)
- Plan provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2019. godinu
- Međunarodne preporuke i priručnici (Eurostat, MMF, UN).

1.3 Korištene klasifikacije

- Harmonizovani sistem (HS)

Prikupljanje statističkih podataka o vanjskotrgovinskom prometu zasnovano je na međunarodnoj nomenklaturi robe: Harmonizirani sistem–HS, koju je razradila Svjetska carinska organizacija WCO. Tarifna oznaka HS ima šest cifara. Prva i druga cifra su redni broj glave, treća i četvrta su redni broj tarifnog broja unutar glave, a peta i šesta su konkretnija oznaka vrste robe. Svaki pet godina radi se revizija HS.

- Kombinovana nomenklatura (CN)

Države Evropske unije proširile su HS 6 uvođenjem sedme i osme cifre tako da je CN kodirana osmocifarskim arapskim brojevima i primjenjuje se od 1991. godine. Za razliku od HS, CN se mijenja svake kalendarske godine.

- Carinska tarifa Bosne i Hercegovine

Zakonom o carinskoj tarifi BiH, član 2 (Službeni glasnik BiH, broj 1/98) BiH je prihvatila nomenklaturu HS 6. Odlukom o primjeni člana 2 Zakona o carinskoj tarifi BiH (Službeni glasnik BiH, broj 6/98) tarifna oznaka carinske tarife BiH ima deset cifara. Istom je odlukom prihvaćena i usklađenost sedme i osme cifre sa nomenklaturom EU, dok deveta i deseta cifra služe za daljnje raščlanjivanje prema specifičnim potrebama BiH. HS, odnosno CN integrisane su u strukturu carinske baze podataka i povezane su sa standardnom međunarodnom trgovinskom klasifikacijom SMTK rev. 4, sa klasifikacijom djelatnosti KD BiH 2010 koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih aktivnosti EU (NACE rev. 2) i sa međunarodnom klasifikacijom ekonomske namjene proizvoda (BEC rev. 4). Carinska tarifa BiH podliježe godišnjoj reviziji da bi bila usklađena sa izmjenama CN-a.

- Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija (SMTK/SITC rev.4)

- Klasifikacija djelatnosti BiH (KDBiH 2010)/Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u EU (NACE rev.2)

- Međunarodna klasifikacija ekonomske namjene proizvoda (BEC) Rev. 4

- Geonomenklatura

1.4 Izvještajna jedinica

Izvještajna jedinica je svako pravno i fizičko lice koje izvozi i/ili uvozi robu (poslovni subjekt i/ili neko drugo ovlašteno lice, npr špediter) i u tu svrhu prilikom carinjenja robe carinarnici podnosi Jedinstvenu carinsku ispravu (JCI).

1.5 Jedinice posmatranja

Jedinica posmatranja ili statistička jedinica su pravna i fizička lica koja izvoze i uvoze robu, odnosno podnose Jedinjstvenu carinsku ispravu (JCI) Upravi za indirektno oporezivanje prilikom carinjenja robe. Istraživanjem robnog prometa Federacije BiH s inozemstvom nisu obuhvaćena fizička lica koja unose robu kupljenu u inozemstvu i lično plaćaju carinu na graničnom prijelazu bez podnošenja JCI.

1.6 Obuhvat

Istraživanje se ne radi na uzorku, nego se u razmatranje uzima svaka podnesena jedinstvena carinska isprava odnosno izvozna i uvozna transakcija.

Prema konceptima, definicijama i preporukama UN kao generalna smjernica preporučeno je da statistička istraživanja robnog prometa sa inozemstvom evidentiraju sve robe koje se dodaju ili oduzimaju od ukupnih materijalnih resursa zemlje, bilo ulaskom (uvoz) ili izlaskom (izvoz) sa ekonomske teritorije zemlje. Robe koje samo prolaze kroz zemlju (robe u tranzitu) ili koje se samo privremeno zaprimaju ili povlače (osim roba za unutrašnju i vanjsku obradu) ne dodaju se niti se oduzimaju od ukupnih materijalnih resursa zemlje i ne uključuju se u statistiku robnog prometa sa inozemstvom.

U statistiku robnog prometa sa inozemstvom se:

- uključuju sljedeće transakcije:
 - robe koje se razmjenjuju trampom
 - robe na konsignaciji
 - robe pod finansijskim zakupom
 - robe razmijenjene između preduzeća pod zajedničkim vlasništvom
 - robe kojima se trguje za račun vlade
 - robe koje se obrađuju
- isključuju sljedeće transakcije:
 - robe u tranzitu
 - privremeni izvoz i uvoz roba
 - specifičan izvoz i uvoz koji ne podliježe komercijalnim transakcijama
 - sredstva plaćanja i monetarno zlato
 - robe namijenjene za popravke i robe nakon popravki
 - robe za strane ambasade i međunarodne organizacije

Kako se prikupljanje podataka temelji na carinskim procedurama, u mnogim zemljama usvojen je princip da se statistička granica podudara sa carinskom granicom, odnosno da statistička teritorija koincidira sa carinskom teritorijom. Prema tome, u većini zemalja se ekonomska teritorija zemlje podudara sa carinskom teritorijom, a to je teritorija na kojoj se u potpunosti primjenjuje carinski zakon zemlje.

Postoje dva trgovinska sistema i to: Sistem opće trgovine (General Trade System) i Sistem specijalne trgovine (Special Trade System). Glavna razlika između ova dva koncepta leži u tretiranju roba koje prolaze kroz carinska skladišta i komercijalne slobodne zone.

U statističkom istraživanju robnog prometa sa inozemstvom Federacije BiH koristi se proširena definicija Specijalnog sistema trgovine. Prema ovom sistemu u statistiku vanjske trgovine uključuju se: redovan izvoz i uvoz, unutarnja i vanjska obrada, te robe koje ulaze ili napuštaju slobodne industrijske zone. Prema sistemu specijalne trgovine robe koje iz inozemstva ulaze u carinska skladišta, slobodne komercijalne zone ili na druge prostore pod carinskom kontrolom i nadzorom neće biti registrirane kao uvoz, niti će biti registrirane kao izvoz ukoliko odatle budu ponovo izvezene. Robe iz carinskih skladišta, slobodnih komercijalnih zona i ostalih prostora pod carinskom kontrolom, po sistemu specijalne trgovine, bit će registrirane kao redovan uvoz tek onda kada uđu na slobodno unutarnje tržište. U statistiku vanjske trgovine ne uključuju se robe u tranzitu, niti privremeni izvoz i uvoz bez promjene vrijednosti.

Prema tome, u podatke o izvozu i uvozu robe uključeni su:

- redovan izvoz
- izvoz na vanjsku obradu
- izvoz nakon unutarnje obrade
- redovan uvoz
- uvoz nakon vanjske obrade
- uvoz na unutarnju obradu

1.7 Statistički koncepti i definicije

- **Izvoz robe** označava tok u kojem roba fizički napušta carinsku teritoriju BiH.
- **Uvoz robe** označava tok u kojem roba fizički ulazi u carinsku teritoriju BiH.
- **Roba** odnosno *proizvod* predstavlja sva pokretna fizička dobra.
- **Zemlja porijekla robe** je ona zemlja u kojoj je roba proizvedena.
- **Zemlja konačnog odredišta robe** je ona zemlja u koju roba treba biti isporučena.

- **Statistička vrijednost robe koja se izvozi** predstavlja vrijednost robe prema FOB (*FOB – Free On Board*) paritetu i izračunava se na sljedeći način:
 - ako je ugovoreno mjesto isporuke u inostranstvu, vrijednost iz fakture umanjuje se za troškove prijevoza, osiguranja i otpremanja robe od granice BiH do mjesta isporuke u inostranstvu,
 - ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u BiH, vrijednost iz fakture povećava se za troškove prijevoza, osiguranja i otpremanja robe od mjesta isporuke u BiH do granice BiH.
- **Statistička vrijednost robe koja se uvozi** predstavlja vrijednost robe prema CIF (*CIF – Cost, Insurance, Freight*) paritetu i izračunava se na sljedeći način:
 - ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u inostranstvu, vrijednost iz fakture povećava se za troškove prijevoza, osiguranja i dopremanja robe od mjesta isporuke do granice BiH,
 - ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u BiH, vrijednost iz fakture umanjuje se za troškove prijevoza, osiguranja i dopremanja robe od granice BiH do mjesta isporuke u BiH.
- **Količina robe** predstavlja neto težinu robe u kilogramima ili količinu izraženu u nekoj od dopunskih jedinica mjere.

1.8 Statistički rezultati

Iz mjesečnog statističkog istraživanja o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom proizvode se i objavljuju sljedeći statistički podaci:

- Agregirani mjesečni podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom (za prethodni mjesec i za kumulativ januar-prethodni mjesec),
- Agregirani mjesečni podaci o robnom prometu Kantona u sastavu Federacije BiH sa inozemstvom (za mjesec prije prethodnog i za kumulativ januar-mjesec prije prethodnog),
- Agregirani konačni godišnji podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom u prethodnoj godini.

Detaljnije informacije o statističkim rezultatima prikazani su u naslovu 6. Dostupnost i razumljivost, diseminacijski format.

2. RELEVANTNOST

2.1 Korisnici podataka, njihove potrebe i zadovoljstvo

2.1.1 Glavni korisnici podataka

Glavni korisnici podataka statistike robnog prometa Federacije BiH sa inozemstvom su:

- Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (razni pokazatelji ekonomskog razvoja Federacije BiH)
- Federalno ministarstvo trgovine
- Federalni zavod za programiranje razvoja
- Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo
- Odsjek za statistiku industrije, građevinarstva i energije Federalnog zavoda za statistiku
- Odsjek za statistiku poljoprivrede, šumarstva, ribarstva i okoliša Federalnog zavoda za statistiku
- Odsjek za statistiku nacionalnih računa Federalnog zavoda za statistiku (proizvodnja BDP-a, pokazatelji za izračunavanje bilansa plaćanja, pokazatelji za kompilaciju nacionalnih računa)
- Poslovni subjekti-pravna lica
- Akademska zajednica, mediji i opća javnost

2.1.2 Potrebe korisnika

Osnovni indikatori koji korisnici traže su:

- Tok (izvoz ili uvoz)
- Godina
- Mjesec
- Zemlja partner
- Proizvod definisan Carinskom tarifom BiH,
- Proizvod povezan i definisan po područjima i oblastima Klasifikacije djelatnosti - KD BiH 2010 (usklađenoj sa NACE Rev. 2)

- Proizvod povezan i definisan po sektorima i odsjecima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije SMTK (SITC Rev. 4)
- Proizvod povezan i definisan po međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda (BEC) Rev. 4
- Statistička vrijednost,
- Količina u kilogramima,
- Količina u dopunskoj jedinici mjere,
- Statistička procedura
- Način transporta na granici
- Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza izračunati na osnovu detaljnih podataka o robnim transakcijama po tromjesečjima
- Vrijednosti robnog prometa Kantona Federacije BiH sa inozemstvom

2.1.3 Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika

Federalni zavod za statistiku provodi anketno istraživanje o zadovoljstvu korisnika. Istraživanje se provedi za sve oblasti. Rezultate je moguće pronaći na web stranici Federalnog zavoda za statistiku na linku: <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2019/07/Istraživanje-o-zadovoljstvu-korisnika-2019-rezultati-bosanski.pdf>. Posmatrajući ukupan kvalitet podataka po statističkim oblastima (njihovu relevantnost, pravovremenost, dostupnost i uporedivost), korisnici su dali ocjenu 4,03 za statistiku robnog prometa Federacije BiH sa inozemstvom (na ljestvici od 1 do 5).

Odsjek za publicistiku Federalnog zavoda za statistiku prati i evidentira broj zaprimljenih zahtjeva prema vrsti zahtjeva, oblasti na koju se odnosi, raspoloživosti i složenosti zahtjeva, uključujući i zahtjeve koji se odnose na robni promet Federacije BiH sa inozemstvom.

2.2 Kompletnost podataka

2.2.1 Indikator kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti podataka (R1)

Stopa kompletnosti podataka je 100 %. Proizvode se svi osnovni indikatori koji se traže prema međunarodnim standardima.

3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE

3.1 Greške uzorkovanja

Nije primjenjivo. Statističko istraživanje nije zasnovano na uzorku.

3.2 Neuzoračke greške

3.2.1 Greške obuhvata

Greške obuhvata ne postoje. Sve jedinstvene carinske isprave tj. robne transakcije se obrađuju.

3.2.2 Greške mjerenja i obrade

3.2.1.1 Razlozi za nastanak grešaka mjerenja i obrade

Greške mogu nastati prilikom ispunjavanja i podnošenja jedinstvenih carinskih isprava, te njihovog unosa u bazu podataka.

3.2.1.2 Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja i obrade

Primarnu kontrolu podataka vrši Uprava za indirektno oporezivanje. Federalni zavod statistiku vrši naknadne kontrole validnosti i kredibilitnosti podataka iz jedinstvenih carinskih isprava. Greška validnosti podataka otkriva se kada unos podataka nije tačan, što može dovesti do problema kada se radi obrada podataka, tako da se podaci ne mogu uključiti u statističke analize, te se moraju izbrisati ili korigovati. Primjeri ovakvih grešaka su netačne šifre ili šifre koje nedostaju, vrijednosti kojih nema u jedinstvenim carinskim ispravama, slovne oznake u numeričkim poljima, i obrnuto, itd. Kontrola kredibilitnosti podataka podrazumijeva provjere tačnosti podataka i procjene svih mogućih grešaka koje su vezane sa podacima. Činjenica je da neki podaci koji su prošili provjeru validnosti ipak mogu biti netačni.

Rezidualne greške se mogu otkriti ako tražimo nekonzistentne varijable. Jedinstvena carinska isprava je, naprimjer, interno nekonzistentna kada se porede različite varijable, ili nije konzistentna s onim podacima koji su dostavljeni u prethodnim mjesecima.

3.2.3 Greške neodgovora

Nije primjenjivo. Greške neodgovora ne postoje.

3.2.4 Imputacija

Uprava za indirektno oporezivanje ne dostavlja podatke o količini u dopunskoj jedinici mjere. Kako bi se dobila nedostajuća vrijednost tj. količina u dopunskoj jedinici mjere primjenjuju se Eurostatovi faktori konverzije.

3.2.4.1 Indikator kvaliteta i učinka – Stopa inputiranih podataka (A7)

Stopa inputiranih podataka za indikator količine u dopunskoj jedinici mjere je 99,9 %.

3.2.5 Ostale poteškoće

Generalno govoreći, na tačnost podataka o statistici robne razmjene s inostranstvom utiču greške koje se javljaju kada se pokušavaju obuhvatiti kretanja robe ili trgovinske aktivnosti o kojima ne postoji dovoljno informacija ili koje je vrlo teško mjeriti, poput npr. robe koju je zbog svoje prirode teško klasifikovati; određivanje vrijednosti robe na obradi; određivanje vrijednosti robe u koju su ugrađene usluge; registrovanje i određivanje vrijednosti robe koja je na popravci ili doradi.

3.3 Revizije

Federalni zavod za statistiku ne posjeduje zvanični dokument o politici revizije.

Revizija carinskih podataka od strane Federalnog zavoda za statistiku se vrši na mjesečnom i godišnjem nivou. Mjesečna revizija se vrši svaki mjesec za period od početka godine. Revidirani podaci se svakog mjeseca objavljuju u mjesečnom saopćenju "Robni promet FBiH sa inozemstvom" i u statističkoj publikaciji "Mjesečni statistički pregled Federacije BiH" i "Mjesečni statistički pregled Federacije BiH po kantonima".

Godišnja revizija se vrši na konačnim podacima dobijenim od Uprave za indirektno oporezivanje za prethodnu godinu. Revidirani podaci se objavljuju u julu tekuće godine u Statističkom godišnjaku/ljetopisu Federacije BiH i u godišnjem tematskom biltenu "Robni promet FBiH sa inozemstvom".

4. PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVLJIVANJA

4.1 Pravovremenost objavljivanja

4.1.1 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjek
Datum objave prvih rezultata	20.feb	20.mar	22.apr	20.maj	20.juni	22.juli	20.aug	20.sep	21.okt	20.nov	20.dec	20.jan	20,4
Vremenski razmak (broj dana)	T+20	T+20	T+22	T+20	T+20	T+22	T+20	T+20	T+21	T+20	T+20	T+20	T + 20

Pravovremenost prvih rezultata (godišnji prosjek) je T+20.

4.1.2 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata (TP2)

Pravovremenost objave konačnih rezultata iznosi 381 dan.

4.2 Tačnost objavljivanja

4.2.1 Indikator kvaliteta i učinka – Tačnost objavljivanja (TP3)

Indikator za proizvođače:

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Prosjek
Najavljeni datum objave	20. feb	20. mar	22. apr	20. maj	20. juni	22. juli	20. aug	20. sep	21. okt	20. nov	20. dec	20. jan	20,4
Stvarni datum objave	20. feb	20. mar	22. apr	20. maj	20. juni	22. juli	20. aug	20. sep	21. okt	20. nov	20. dec	20. jan	20,4
Vremenski razmak (broj dana)	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0

Tačnost objavljivanja je 100 %.

4.3 Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objavljivanja

Nije bilo kašnjenja u objavljivanju rezultata.

5. USKLAĐENOST I UPOREDIVOST

5.1 Usklađenost

5.1.1 Indikator kvaliteta i učinka – Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1)

Jedini izvor podataka za statistiku robnog prometa Federacije Bosne i Hercegovine sa inozemstvom su podaci iz Jedinjstvenih carinskih isprava dobiveni od Uprave za indirektno oporezivanje BiH.

5.1.2 Razlozi odstupanja

Može se pojaviti neslaganje sa diseminiranim rezultatima koje objavljuje Uprava za indirektno oporezivanje. Razlog odstupanja je primjena različite metodologije, jer Federalni zavod za statistiku primjenjuje u statistici vanjske trgovine Federacije BiH preporuke Eurostata tj. koristi se proširena definicija Specijalnog sistema trgovine. To znači da se potpuno isključuju robe koje ulaze u carinska skladišta, slobodne komercijalne zone ili u druge prostore pod carinskom kontrolom i nadzorom. Robe iz carinskih skladišta, slobodnih komercijalnih zona i ostalih prostora pod carinskom kontrolom bit će uključene tek onda kada uđu na slobodno unutarnje tržište. Informacije o tokovima robnog prometa Federacije Bosne i Hercegovine sa inozemstvom mogu se naći i u nacionalnim računima, poslovnim statistikama i bilansu plaćanja. Kompilacija podataka i proizvodnja pomenutih statistika slijedi preporuke (izvore i metode) različitih međunarodnih organizacija npr. Eurostata, Međunarodnog monetarnog fonda, Ujedinjenih nacija itd. Podaci se i iz ovih izvora mogu razlikovati zbog primjene različite metodologije, ali je Uprava za indirektno oporezivanje izvor podataka za sve statistike koje koriste podatke o međunarodnoj robnoj razmjeni Federacije BiH.

5.2 Uporedivost

5.2.1 Geografska uporedivost

Nije primjenjivo.

Uporedivost statističkih podataka o tokovima robnog prometa sa podacima drugih država moguća je samo za nivo države Bosne i Hercegovine.

5.2.2 Vremenska uporedivost

Vremenska uporedivost predstavlja još jedan značajan aspekt kvaliteta. Kako nije moguća geografska uporedivost statističkih podataka o tokovima robnog prometa Federacije Bosne i Hercegovine sa inozemstvom, tako nije moguća ni vremenska uporedivost sa statističkim podacima bilo koje zemlje. Može se pratiti i upoređivati kontinuitet serija trgovinskih podataka, tj. indikator dužine vremenskih serija (CC2) i indikator praćenja prekida u vremenskim serijama.

5.2.2.1 Indikator kvaliteta i učinka – Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)

Podaci o robnom prometu Federacije Bosne i Hercegovine sa inozemstvom se proizvode i publikuju od 1999. godine.

Do 2019. godine, postoji vremenska serija podataka za Federaciju BiH duga 21 godina. Vrijednost ovog indikatora, s obzirom da se radi o mjesečnim serijama, je $21 \times 12 = 252$ (CC2=252).

5.2.2.2 Prekidi u vremenskim serijama

Nije bilo prekida serije u statistici robnog prometa Federacije Bosne i Hercegovine sa inozemstvom od njenog uvođenja 1999. godine.

6 DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT

6.1 Saopćenja u kojima se objavljuju podaci

Federalni zavod za statistiku svakoga mjeseca objavljuje mjesečno saopćenje "Robni promet FBiH sa inozemstvom" na web: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcenja/robn-promet-fbih-sa-inozemstvom/> u Ms Excel i PDF formatu. U saopćenju su prikazani sljedeći podaci:

- agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom za prethodni mjesec i za kumulativ januar-prethodni mjesec po područjima Klasifikacije djelatnosti - KD BiH 2010 (usklađenoj sa NACE Rev. 2);
- agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom za prethodni mjesec i za kumulativ januar-prethodni mjesec po sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije - SMTK (SITC Rev. 4);
- agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom za prethodni mjesec po vrijednostima izvoza i uvoza za deset zemalja sa najvećim prometom u izvozu i uvozu;
- agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom za prethodni mjesec po vrijednostima izvoza i uvoza i po sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije - SMTK (SITC Rev. 4) za deset zemalja sa najvećim prometom u izvozu i uvozu;
- agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom za prethodni mjesec po vrijednosti izvoza i uvoza za najznačajnije proizvode (sa najvećim vrijednostima izvoza i uvoza).

6.2 Publikacije u kojima se objavljuju podaci

6.2.1 Publikacije u kojima se objavljuju mjesečni i tromjesečni podaci

Federalni zavod za statistiku svaki mjesec objavljuje statističke publikacije "Mjesečni statistički pregled Federacije BiH" i "Mjesečni statistički pregled Federacije BiH po kantonima". U publikacijama prikazuju agregirani podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom i Kantona Federacije BiH sa inozemstvom za mjesec prije prethodnog i za kumulativ januar-mjesec prije prethodnog.

6.2.2 Publikacije u kojima se objavljuju godišnji podaci

Federalni zavod za statistiku svake godine priprema sljedeće publikacije sa agregiranim konačnim podacima o robnom prometu Federacije BiH i kantona Federacije BiH sa inozemstvom u prethodnoj godini i objavljuje:

- godišnji tematski bilten "Robni promet FBiH sa inozemstvom" u PDF formatu na web: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/robn-promet-fbih-sa-inozemstvom/>
- publikaciju "Statistički godišnjak/ljetopis Federacije BiH" u PDF formatu na web: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/statisticki-godisnjacijetopisi/> u kojoj se, između ostaloga, objavljuju i agregirani konačni podaci o robnom prometu Federacije BiH sa inozemstvom u prethodnoj godini
- publikaciju "Kantoni u brojkama" u PDF formatu na web stranici <http://fzs.ba/index.php/2016/09/29/kantoni-u-brojkama/> u kojoj se, između ostaloga, objavljuju i agregirani konačni podaci o robnom prometu kantona Federacije BiH sa inozemstvom u prethodnoj godini.

6.3 On – line baza podataka

Bazi sa agregiranim konačnim podacima o izvozu i uvozu Federacije BiH u prethodnoj godini može se pristupiti i pregledati na web: <http://www.px-web.fzs.gov.ba/pxweb/bs-Latn-BA/Vanjska%20trgovina%20-%20Foreign%20Trade/?rxid=de607551-61fe-4db7-88bb-79c949398199>.

6.4. Pristup mikropodacima

Nisu dostupni mikropodaci.

6.5 Dostupnost metodološke dokumentacije

Metodološka dokumentacija se može naći na web stranici, kako slijedi:

- Kratko uputstvo za korisnike – Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom – Metodološki dokument MD 48 <http://fzs.ba/index.php/klasifikacije-i-metodologije/english-metodologije/robn-promet-fbih-sa-inozemstvom/>
- Robni promet F BiH sa inozemstvom – Metapodaci (ESMS) <http://fzs.ba/index.php/metapodaci/robn-promet-fbih-sa-inozemstvom/>

6.6 Mjere za poboljšanje dostupnosti i razumljivosti diseminiranih rezultata

Provođenje istraživanja o zadovoljstvu korisnika. Svi korisnici podataka mogu kontaktirati Federalni zavod za statistiku ukoliko se ukaže potreba za određenim pojašnjenjima po pitanju objavljenih podataka.

6.7 Indikator kvaliteta i učinka - Konsultovanje setova podataka (AC1)

Ne raspoložemo informacijama o ovom indikatoru.

6.8 Indikator kvaliteta i učinka - Konsultovanje meta podataka (AC2)

Metapodaci su u procesu izrade tako da se ovaj indikator ne može izračunati.

6.9 Indikator kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)

Ukupan broj "metadata" elemenata sadržanih u ESMS v.2.0 (EURO-SDMX Metadata Structure) je 60. Broj dostupnih "metadata" elemenata za statistiku robne razmjene Federacije BiH s inozemstvom je 54. Prema tome, stopa kompletnosti meta podataka (AC3) za statistiku robne razmjene Federacije BiH s inozemstvom je 90 % (54/60x100).

7. TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

7.1. Troškovi provođenja statističkog istraživanja

Nije urađena detaljna analiza obračuna troškova za provođenje ovog statističkog istraživanja.

7.2. Opterećenost davalaca podataka

Koristi se administrativni izvor podataka tj. izvor je Uprava za indirektno oporezivanje BiH.

7.3. Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti

Nije primjenjivo.

Uprava za indirektno oporezivanje BiH je nadležna institucija za poduzimanje mjera za smanjivanje troškova i opterećenosti izvještajnih jedinica.

8. POVJERLJIVOST

8.1. Povjerljivost – politika

Povjerljivost statističkih podataka je regulisana i zahtijevana Zakonom o statistici Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 63/03 i 9/09), i to u dijelu V – Upotreba, povjerljivost i zaštita podataka. Tako se u članu 37. Zakona o statistici u Federaciji BiH navodi da "Tokom prikupljanja, obrade i distribucije statističkih podataka Federalni zavod i drugi zakonom ovlašteni organi i ustanove, poduzeće sve neophodne mjere organizacione, regulatorne, upravne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korištenja u druge, a ne u statističke svrhe", a u članu 38. istog Zakona se kaže "Lica koja imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon prestanka radnog odnosa". Federalni zavod za statistiku distribuira statistike u skladu sa statističkim načelima Kodeksa prakse Evropske statistike, a posebno s načelom statističke povjerljivosti.

8.2 Povjerljivost – postupanje sa podacima

Podaci se objavljuju na agregiranom nivou. Individualni podaci predstavljaju službenu tajnu. Na osnovu člana 39. „U svrhe obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, Federalni zavod i ovlašteni organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izvještajna jedinica. O korištenju statističkih podataka iz stava 1. ovog člana sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće dati na uvid i korištenje neovlaštenim licima te da će ih nakon upotrebe uništiti. Federalni zavod i ovlašteni organi za poslove statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 2. ovog člana i svrsi za koju su statistički podaci dati na raspolaganje.“ Na osnovu člana 41. Zakona „Dostavljanje podataka između Federalnog zavoda i Agencije ne podliježe ograničenjima u vezi s povjerljivošću podataka ukoliko je taj proces neophodan za izradu, unapređenje i kvalitet koji statistički podaci za Bosnu i Hercegovinu moraju zadovoljiti.“

9. STATISTIČKA OBRADA

9.1 Izvor podataka

Osnovni izvor podataka za statistiku vanjske trgovine Federacije BiH je Jedinstvena carinska isprava (JCI) koju deklarant (poslovni subjekt ili druga ovlaštena osoba, npr špediter) podnosi carinarnici prilikom carinjenja robe. Za prikupljanje i kontrolu ispravnosti carinskih deklaracija odgovorna je Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje BiH, koja propisuje oblik, sadržaj, način ispunjavanja i podnošenja isprava u carinskom postupku.

9.2 Učestalost prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju na mjesečnoj osnovi.

9.3 Prikupljanje podataka

Uprava za indirektno oporezivanje BiH dostavlja carinsku bazu podataka o vanjskotrgovinskim robnim transakcijama Federacije BiH (jedinstvene carinske isprave) na magnetnom mediju (DVD) do 7. u mjesecu za prethodni mjesec. Podaci se dostavljaju u Ms Access formatu. Baza podataka uvijek sadrži revidirane podatke za prethodne mjesece.

Federalni zavod za statistiku preuzima od Agencije za statistiku BiH carinsku bazu podataka Uprave za indirektno / neizravno oporezivanje BiH, ali bez jedinstvenih matičnih brojeva poslovnih subjekata. Federalni zavod za statistiku dobijenu bazu podataka, u Ms Access formatu, statistički obrađuje i publicira za nivo Federacije BiH.

9.4. Validacija podataka

Uprava za indirektno oporezivanje za unos i obradu podataka iz Jedinственe carinske isprave koristi software Asycuda World. Validacija podataka odnosno inicijalne provjere su ugrađene u EDI sistem. Provjera konzistentnosti podataka se primjenjuju kasnije, zajedno sa provjerama dadžbina. Uprava za indirektno oporezivanje provodi brojne analize rizika, ali samo za carinske namjene.

Agencija za statistiku BiH preuzima od Uprave za indirektno oporezivanje BiH originalnu carinsku bazu podataka za nivo Bosne I Hercegovine, u Ms Access formatu. Nakon što Agencija izvrši podjelu jedinstvene BiH baze podataka po entitetima i za Brčko Distrikt, dio baze koji se odnosi na Federaciju BiH dostavlja Federalnom zavodu za statistiku.

Za obradu podataka Federalni zavod za statistiku koristi vlastitu aplikaciju pri čemu se automatski provode kontrole valjanosti i vjerodostojnosti dostavljenih podataka. U slučaju da se pronađe greška, ispravak je moguć jedino uz suglasnost Agencije za statistiku BiH.

9.4.1 Kontrole valjanosti (Validity check)

Kontrola ispravnosti podataka podrazumijeva kontrolu da li su popunjeni svi podaci i da li su oni popunjeni sa ispravnim šiframa sa stanovišta odgovarajućeg standarda popune konkretnog polja u bazi podataka (npr. da li su popunjene slovne oznake u numeričkim poljima i sl.) i sa stanovišta odgovarajuće klasifikacije (da li su korištene ispravne šifre te klasifikacije).

Svaki mjesec kroz aplikaciju se automatski provode sljedeće kontrole validnosti sljedećih polja JCI-a:

- Partner zemlja
- Kombinirana nomenklatura CN
- Standardna međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK / SITC Rev. 4)
- Klasifikacija djelatnosti BiH 2010 (NACE Rev.2)
- Međunarodna klasifikacija ekonomske namjene proizvoda (BEC Rev. 4)
- Statistička procedura
- Isključivanje rekorda koji se odnose na opravke, povrat robe i privremeni izvoz i uvoz bez promjene vrijednosti (za sajmove i sl.)
- Način transporta
- Isključivanje roba koje se prema metodologiji ne uključuju u statistiku vanjske trgovine (monetarno zlato, poštanske marke i banknote).

9.4.2 Kontrole vjerodostojnosti (Credibility check)

Kontrola vjerodostojnosti podataka podrazumijeva provjeru tačnosti podataka.

Federalni zavod za statistiku kontrole kredibilnosti radi automatski kroz aplikaciju za obradu podataka. Provode se sljedeće kontrole:

- **Provjera vrijednosti u KM po jedinici neto mase u Kg** – vrši se ispitivanje jediničnih vrijednosti za svaku carinsku tarifu kroz usporedbu s tabelom Edit parametara. Ispituje se da li su jedinične vrijednosti manje od minimalnih ili veće od maksimalnih vrijednosti u tabeli Edit parametara i da li je ta razlika manja/veća 10% od granica intervala prihvatljivosti. Svakom zapisu u bazi, u posebnom polju pridružena je jedna od sljedećih šifara za ocjenu:
 - 0 - zapis nije uparen sa edit parametrima (različita carinska tarifa) - to su zapisi koji se ne mogu kontrolisati;
 - 1 - zapis je u granicama intervala prihvatljivosti – ti zapisi smatraju se ispravnim;
 - 2 – zapis je imao manje od 10% odstupanja od granica intervala prihvatljivosti – i ovi zapisi se smatraju ispravnim;
 - 3 - zapis nije u granicama intervala prihvatljivosti - takvi zapisi smatraju se neispravnim
- **Provjera vrijednosti koje su manje od 1.**

9.5. Kompilacija podataka

Baza podataka preuzeta od Agencije za statistiku BiH sadrži sljedeće tabele:

- Tabela SAD_GEN (General Segment table) sadrži opće podatke iz JCI dokumenta
- Tabela SAD_ITM (The SAD Item table) sadrži sve podatke vezano za svaku pojedinačnu stavku iz JCI dokumenta

Baza podataka se obrađuje kroz aplikaciju Federalnog zavoda za statistiku pri čemu se automatski provode kontrole valjanosti i vjerodostojnosti dostavljenih podataka, te automatsko isključenje/uključenje određenih zapisa u skladu sa specijalnim sistemom trgovine (proširena definicija) i međunarodnim standardima koji preporučuju da se određeni proizvodi i transakcije trebaju isključiti iz statistike robne razmjene s inozemstvom (npr. roba za privremeno upotrebu, roba za popravak itd.).

Shodno tome, u vrijednost izvoza i uvoza robe uključeni su:

- redovan izvoz roba
- izvoz roba na vanjsku obradu
- izvoz roba nakon unutarnje obrade
- redovan uvoz roba
- uvoz roba nakon vanjske obrade
- uvoz roba na unutarnju obradu.

Konačan rezultat obrade je baza podataka u Ms Access (Accdb) formatu u kojoj se nalaze sljedeći indikatori:

- Tok (izvoz ili uvoz) transakcije,
- Datum transakcije,
- Godina,
- Mjesec,
- Zemlja partner,
- Kanton u sastavu FBiH iz kog je subjekt koji je obavio transakciju,
- Općina u sastavu FBiH iz koje je subjekt koji je obavio transakciju,
- Proizvod definisan Carinskom tarifom BiH,
- Proizvod povezan i definisan po područjima i oblastima Klasifikacije djelatnosti - KD BiH 2010 (usklađenoj sa NACE Rev. 2),
- Proizvod povezan i definisan po sektorima i odsjecima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije SMTK (SITC Rev. 4),
- Proizvod povezan i definisan po međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda (BEC) Rev. 4,
- Statistička vrijednost,
- Količina u kilogramima,
- Količina u dopunskoj jedinici mjere,
- Statistička procedura,
- Način transporta na granici,
- Država pripadnosti sredstva transporta na granici,
- Vršiti li se transport robe u kontejnerima ili ne.

9.6. Prilagođavanje podataka

Nije primjenjivo.
